

PRACA ORYGINALNA

Zastosowanie topiramatu w zapobieganiu migrenie przewlekłej

Chronic migraine prevention with topiramate

Mario F.P. Peres, Juliane P.P. Mercante, Fabiano C. Tanuri,
Marlio Nunes, Elio Zuckerman

Instituto Israelita de Ensino e Pesquisa Albert Einstein, UNIFESP — EPM, FMABC — Department of Neurology, Brazylia

Przedrukowano za zgodą z: *Journal of Headache and Pain* 2006; 7: 185-187

STRESZCZENIE

Przewlekła migrena (CM, *chronic migraine*) jest chorobą powodującą niesprawność, w której leczeniu stosuje się tylko nieliczne metody. Topiramat skutecznie zapobiega napadom migreny, jednak niewiele wiadomo o jego przydatności w CM. Przeprowadzono otwarte badanie z udziałem 64 chorych, u których rozpoznano lub wysunięto podejrzenie CM na podstawie kryteriów diagnostycznych ustalonych przez *International Headache Society* (IHS). U 50 chorych przeprowadzono analizę wyników zaplanowanego leczenia. Głównym punktem końcowym była liczba pacjentów, u których częstość bólu głowy zmniejszyła się o ponad 50%. Mediana stosowanej dawki leku wynosiła 100 mg na dobę; u 33 pacjentów (66%) częstość migreny zmniejszyła się o więcej niż 50%, a u 14 (28%) uzyskano pełną odpowiedź na leczenie, którą określono jako ograniczenie częstości bólów głowy o ponad 95%. Tolerancja leku była dobra. Do najczęstszych działań niepożądanych należały: utrata masy ciała, parestezje, nudności, zaburzenia czynności poznawczych, zmęczenie, senność, bezsenność i depresja. Wyniki badań wskazują na skuteczność topiramatu w profilaktyce CM.

Polski Przegląd Neurologiczny 2008; supl. C: C14-C16

Słowa kluczowe: przewlekła migrena, zapobieganie, leki przeciwpadaczkowe, topiramat

Adres do korespondencji: Mario F.P. Peres

Al. Joaquim Eugenio de Lima, 881 cj 708

01403-001 Sao Paulo SP, Brazil

e-mail: marioperes@yahoo.com

tel.: +55 11 81116662, faks: +55 11 32855726

Copyright © 2006 by Springer Science and Business Media

With kind permission from Springer Science and Business Media

Springer Science and Business Media nie odpowiada za poprawność tłumaczenia

Polski Przegląd Neurologiczny 2008, supl. C, C14-C16

Tłumaczenie: Wojciech Kwolek

Wydanie polskie: Via Medica

Wprowadzenie

Migrena jest częstym schorzeniem powodującym niesprawność. Roczna zapadalność wynosi około 18% w populacji kobiet i 6% w populacji mężczyzn [1]. Przewlekła migrena (CM, *chronic migraine*) w jeszcze większym stopniu zaburza sprawność. Występuje u około 2-3% populacji ogólnej [2]. Rozpoznanie CM dołączono ostatnio do nowego podziału opracowanego przez *International Headache Society* (IHS) [3]. Jest to jedno z najczęstszych schorzeń stwierdzanych w ośrodkach zajmujących się bólem głowy, jednak wyniki stosowanego leczenia są wciąż jeszcze niezadowolające.

Do głównych grup leków stosowanych w zapobieganiu migrenie zalicza się leki β -adrenolityczne, przeciwdepresyjne, antagonistów wapnia, antagonistów serotoniny, leki przeciwdrgawkowe, niesteroidowe leki przeciwzapalne (NLPZ) i inne (w tym ryboflawinę, sole mineralne i zioła).

Coraz częściej w zapobieganiu napadom migreny zaleca się leki modulujące funkcję układu nerwowego, ponieważ dowiedziono ich skuteczności w badaniach przeprowadzonych metodą podwójnie ślepej próby z zastosowaniem placebo. Udo- wodniono, że topimarat zapobiega epizodom migreny. Niewiele jest jednak danych o jego skuteczności w profilaktyce CM. Niniejsze badanie przeprowadzono w celu oceny skuteczności topiramatu w leczeniu CM.

Metody

Badaniem objęto 64 chorych, u których rozpoznano lub podejrzewano CM na podstawie kryteriów diagnostycznych opracowanych przez IHS [3].

Do kryteriów wyłączających z badania należały: przyjmowanie inhibitorów anhidrazy węglanowej, kamica nerkowa w wywiadzie, ciąża lub laktacja. Pacjenci ze schorzeniami układu nerwowego lub stosujący jakiegokolwiek profilaktyczne leczenie z powodu bólów głowy również nie mogli uczestniczyć w badaniu. Czternastu chorych nie zakończyło badania, ponieważ albo ich dalsza obserwacja była niemożliwa (8 osób), albo wystąpiły działania niepożądane leku (u 2 — senność, u kolejnych 2 — zaburzenia funkcji poznawczych, u 1 — ból nadbrzusza, u 1 — depresja). Brak możliwości dalszej obserwacji wynikał także ze zmiany miejsca zamieszkania (1 osoba), odmowy stosowania farmakoterapii z powodów innych niż działania niepożądane (2 osoby) oraz z rezygnacji z udziału w badaniu (5 osób). Pięćdziesięciu chorych (40 kobiet, 10 mężczyzn) oceniono metodą zgodną z zaplanowaną. Głównym punktem końcowym była liczba chorych, u których częstość bólu głowy zmniejszyła się o ponad 50%. Wszyscy chorzy otrzymywali topiramatu w dawce 25–200 mg na dobę; średnia dawka wynosiła 91 mg na dobę, a mediana dawki — 100 mg na dobę. W pierwszym miesiącu leczenia dawkę leku dobierano metodą miareczkowania, a wizyty kontrolne odbywały się co 4 tygodnie przez łączny czas 12 tygodni. Zebrano dane z dzienniczków, w których pacjenci odnotowywali występowanie bólów głowy, oceniono ich częstość, intensywność, czas trwania oraz stosowanie leków przeciwbólowych. Wszyscy chorzy wyrazili świadomą zgodę na udział w badaniu. Lokalna Komisja Etyki zaaprobowwała projekt badania.

W celu porównania wartości uzyskanych w czterech okresach badania zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji w warunkach powtarzanych. W porównaniach par danych w analizie *post hoc* wykorzystano metodę Tukeya. W analizie 2×2 zastosowano testy Fishera i chi-kwadrat. Wszystkie wartości *p* podano dla testów dwustronnych, przyjmując za znamienne statystycznie wartości *p* poniżej 0,05.

Wyniki

Średni wiek chorych wynosił $41,4 \pm 11,7$ roku, a średnia wartość wskaźnika masy ciała (BMI, *body mass index*) — $24,7 \text{ kg/m}^2$. U 31 chorych wartość BMI była w normie, u 12 wskazywała na nadwagę, a u 7 przekraczała 30 kg/m^2 . Trzydziestu dziewięciu chorych zgłosiło, że w przeszłości zdarzało im się nadużywanie leków stosowanych doraźnie, przy czym 32 stosowało leki przeciwbólowe oddzielnie lub w preparatach złożonych, 9 — preparaty trypanów,

8 — ergotaminy, a 3 — NLPZ. Chorzy cierpieli na bóle głowy średnio od 20,5 roku, a na codzienne bóle głowy — średnio od 4,7 roku.

Główny punkt końcowy, zdefiniowany jako zmniejszenie częstości bólów głowy o ponad 50%, osiągnięto u 33 (66%) chorych. Na leczenie nie odpowiedziało 8 (16%) chorych, a u 9 (18%) częstość bólu głowy zmalała o mniej niż 50%. U 14 (28%) pacjentów uzyskano pełną odpowiedź na leczenie, określoną jako zmniejszenie częstości bólu głowy o ponad 95%. Nie zanotowano różnic w tej odpowiedzi między chorymi wcześniej nadużywającymi lub nienadużywającymi lekami. Nadużywanie leków zgłosiło 25 osób, które zareagowały na leczenie i 14, u których leczenie było nieskuteczne ($p = \text{NS}$).

Częstość, czas trwania i nasilenie bólu w pierwszym miesiącu leczenia zmniejszyły się znacząco w porównaniu z ostatnim miesiącem leczenia ($p < 0,001$). Znamienność stwierdzono już po pierwszym miesiącu leczenia. Masa ciała zmniejszyła się średnio o 1654 g, co stanowiło 2,75% masy ciała; u 20% chorych masa ciała zmalała o ponad 5%. Najczęściej występujące działania niepożądane obejmowały: zmniejszenie masy ciała (38 chorych — 76%), mrowienia (24 chorych — 48%), nudności (6 chorych — 12%), zaburzenia funkcji poznawczych (5 chorych — 10%), zmęczenie (4 chorych — 8%), senność (3 chorych — 6%), bezsenność (2 chorych — 4%) i depresję (2 chorych — 4%).

Omówienie

W badaniu dowiedziono korzystnego działania topiramatu u chorych na CM dotyczącego częstości, czasu trwania i intensywności bólów głowy. Profil działań niepożądanych wskazuje na dobrą tolerancję topiramatu u chorych na CM. Ważną obserwacją jest wykazanie reakcji na leczenie już w pierwszym miesiącu leczenia. Inną istotną kwestią jest brak znamiennej różnicy w odpowiedzi na leczenie między chorymi, którzy nadużywali leków (choć nie spełniali kryteriów bólu głowy spowodowanego nadużyciem leków), a pacjentami z czystą postacią CM.

W dużych badaniach klinicznych z zastosowaniem placebo oceniano stosowanie topiramatu w zapobieganiu migrenie. We wszystkich badaniach wykazano korzystniejsze działanie topiramatu niż placebo pod względem zmniejszenia częstości bólów głowy w ciągu miesiąca, ogólnego wskaźnika reakcji na leczenie (u 50% badanych), zmniejszenia liczby dni z migreną w miesiącu i ograniczenia częstości doraźnego stosowania leków [4–6].

Wydaje się, że docelowa dawka powinna wynosić 100 mg na dobę.

Opublikowane dane z badań przeprowadzonych w ostatnim czasie i obejmujących duże grupy chorych z długim czasem obserwacji, nie obejmują wystarczającej grupy osób z CM — najważniejszych dla klinicysty w trzeciorzędowym ośrodku leczenia bólów głowy. Silvestrini i wsp. [7] wykazali skuteczność topiramaratu w profilaktycznym leczeniu CM u chorych nadużywających leków przeciwbólowych. Przebadano tylko 28 pacjentów, którzy otrzymywali topiramát w mniejszej dawce (50 mg/d.). Udowodniono znamienne zmniejszenie częstości bólu głowy w okresie 28 dni u chorych leczonych w porównaniu z grupą pacjentów przyjmujących placebo.

W niniejszym badaniu udowodniono skuteczność i dobrą tolerancję topiramaratu stosowanego w średniej dawce, wynoszącej 100 mg na dobę, w zapobieganiu CM. Autorzy zdecydowali się włączyć do badania zarówno chorych, którzy w przeszłości nadużywali leków, jak i osoby bez takich danych w wywiadzie, zwiększając dzięki temu podobieństwo kliniczne populacji badanej do spotykanej w ośrodkach leczenia bólu głowy. Uzyskane wyniki są więc bardziej wiarygodne w realnym scenariuszu klinicznym. Konieczne są badania z zastosowaniem placebo w celu lepszego zrozumienia reakcji na podawanie topiramaratu w celu zapobiegania CM.

Na podstawie badań patofizjologicznych wydaje się, że „przejście” epizodycznych bólów głowy w przewlekłe może wynikać z postępującego niszczenia ośrodkowego układu nocyceptywnego [8]. Uważa się, że działanie przeciwdrgawkowe większości leków przeciwpadaczkowych wynika z zależnego od napięcia blokowania kanałów Na^+ lub Ca^{2+} albo od zdolności do nasilania działania GABA na receptory GABA_A . Topiramát może wpływać na

aktywność niektórych typów kanałów Na^+ i Ca^{2+} aktywowanych napięciem, receptorów GABA_A i receptorów glutaminergicznego kwasu typu alfa-amino-3-hydroksy-5-metyloizoksazolo-4-propionowego (AMPA)/kainatowego. Topiramát hamuje ponadto niektóre izoenzymy anhidrazy węglanowej i wykazuje selektywność dla anhidrazy węglanowej typów II i IV [9].

Ostatnio dowiedziono, że CM wiąże się z nadmierną aktywacją układu glutaminergicznego mózgu, czego potwierdzeniem jest wyższe stężenie glutaminianu w płynie mózgowo-rdzeniowym u chorych z CM w porównaniu ze stężeniem u osób zdrowych [10]. Z tego powodu topiramát może być lekiem zlecanym do stosowania w zapobieganiu CM.

Podziękowanie

Praca uzyskała wsparcie z nieograniczonego grantu od Janssen-Cilag, Brazylia.

PIŚMIENNICTWO

- Lipton R.B., Stewart W.F., Diamond S., Diamond M.L., Reed M. Prevalence and burden of migraine in the United States: data from the American Migraine Study II. *Headache* 2001; 41: 646–657.
- Castillo J., Munoz P., Guitera V., Pascual J. Epidemiology of chronic daily headache in the general population. *Headache* 1999; 39: 190–196.
- Headache Classification Committee of the International Headache Society. The International Classification of Headache Disorders, 2nd edition. *Cephalalgia* 2004; 24 (supl. 1): 1–160.
- Diener H.C., Tfelt-Hansen P., Dahlof C. i wsp. (MIGR-003 Study Group). Topiramate in migraine prophylaxis — results from a placebo-controlled trial with propranolol as an active control. *J. Neurol.* 2004; 251: 943–950.
- Silberstein S.D., Neto W., Schmitt J., Jacobs D.; MIGR-001 Study Group. Topiramate in migraine prevention: results of a large controlled trial. *Arch. Neurol.* 2004; 61: 490–495.
- Brandes J.L., Saper J.R., Diamond M. i wsp.; MIGR-002 Study Group. Topiramate for migraine prevention: a randomized controlled trial. *JAMA* 2004; 291: 965–973.
- Silvestrini M., Bartolini M., Coccia M. i wsp. Topiramate in the treatment of chronic migraine. *Cephalalgia* 2003; 23: 820–824.
- Gallai V., Alberti A., Gallai B. i wsp. Glutamate and nitric oxide pathway in chronic daily headache: evidence from cerebrospinal fluid. *Cephalalgia* 2003; 23: 166–174.
- Silberstein S.D., Goadsby P.J. Migraine: preventive treatment. *Cephalalgia* 2002; 22: 491–512.
- Peres M.F., Zukerman E., Senne Soares C.A. i wsp. Cerebrospinal fluid glutamate levels in chronic migraine. *Cephalalgia* 2004; 24: 735–739.